

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 28. ФЕБРУАРА 1893.

ГОД. XVIII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 2.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

УЛОГА И ОДЕЛО.

Са психолошког гледишта занимљиво је питање, зашто је сваком глумцу милија улога у костиму од улоге у цивилу. Са тог гледишта био би одговор са свим лак и са свим је природан.

У јудској нарави лежи већ тежња, да буде или бар да важи за што друго, него што је; на сваки начин да је што више и снажније, било сад у бољем или рђавијем правцу. Та тежња основана је на јудској сујети. Нико не воли, да је незнатац и неважан, а најмање воли, да га за таквог држи и да тако што о себи чује. Не може ли свету да докаже, да је за „више цели“, он је готов да важи и за „искусног“ човека, само да би прешао мериле обичности. Такав човек уверава себе самог у немим монолозима својим, како је шак нека личност, уљујушкава се у снове негранчне, и долази на послетку до закључка, да ће бар потоњи нараштај тек умети уважити бављење му на свету, кад је већ садашњи тако кратковид и тесногруд.

Та тежња је непосредан повод — осим многим другим појавама у животу — и глумашибству. Глумовање уопште велика је већ одушшка за ту тежњу, пошто човек на позорищти није оно исто, што на улици. То је први степен испуњавања те тежње. У даљем развијатку њеном показује се и нехотище потреба и на позорищти разликовати се од својих другова, осталих глумаца. Израз те разлике је у приказу важнијих улога, које би биле сенка важнијега положаја у правоме животу.

Према глумцима била би дакле задовољена та тежња, а и према публици доникле. У том „доникле“ лежи важност и тежња оног питања, које сам споменуо у почетку.

Приказује ли глумац особу у „цивилу“, дакле особу нашег доба и наших обичних при-

лика, он онда добро осећа, да се пред публиком не пистиче баш тако, по што је мање више оно исто, што су и појединачне особе у тој публици. Његова тежња није са свим задовољена, јер гледаоци виде у њему глумца са обичним именом и у обичном оделу, који само мало више говори и ради него они други на позорищти.

Са свим је пак друга ствар, кад глумац приказује особу из минулих, давнашњих времена. Он се онда не разликује само од својих другова већ и од публике. Друго име, друго одело, друге прилике — све га то удаљава од гледалаца, диже га у неку вишу сферу, омотава га неким идеалпзмом и задовољава му тежњу и сујету. Он осећа, да се пистиче и пред публиком, да је нешто са свим друго него они у партеру, а то осећање заноси и потстрекава га у раду. Уз то му је слободно афекте и ситуације приказати по свом схватању, по својој вољи, по што му се може чинити, да публика није у стању то све тако контролисати и критички пратити, као кад приказују ситуације и афекте особе њенога доба, њенога положаја и њених прилика.

Лир, Фауст, Луј XI, Кин, Ромео — како ћи су удаљени од данашње публике! Зар се и може с таквим величинама мерити какав позорнички адвокат, трговац, фиђифрић данашњега доба, кога можемо кад хоћемо видити на улици, у кавани, у кући? Па ако и те обичне особе занимају публику, која шак врло радо гледа себе саму, не занимају оне ни близу тако глумца, који у тој улози нестаје иза особе коју приказује, јер публика у том часу гледи свог адвоката, трговца, фиђифрића, а не Н. Н., глумца.

А Лир? А Фауст? Глумац чисто чује речи: „О, ала је био Н. Н. диван као Лир. Фауст

и т. д.!“ Не мора ли то уображење па и уверење завести глумца до вршка задовољства? Та то пистицање личности је онај магнет, који момка маш на позоришцу и који га после силно везује за њу. То пистицање личности а у маски велике и готово непојмљиве особе, која у оном тренутку глумца чини другом, важном особом пред њим самим, пред друговима и — особито! — пред публиком — то је запста кулминација глумчевог уживања, то је потпуно испуњавање првобитнег тежње, која је у сваком човеку.

Е за то, и опет за то је — по мом уверењу — сваком глумцу милија улога у костиму од улоге у цивилу. А што му је милије, то боље и приказује. Да није тако, не би се садашњи велики уметници, као Салвини, Роси, показивали тек само у улогама у костиму!

Између тих противности леже две врсте улога, које, према приликама и местима, нагињу сад једној, сад другој. Те су улоге тако зване салонске и сељачке. Оне утичу на вољу и у образиљу глумчеву тако исто, као и горње, јер и њима може испунити своју тежњу, да важи за што друго, него што је пинче. Но док је салонска улога за велику варош готово исто, што и улога у цивилу, постаје она у нашим малим варошима скоро улога у костиму; сељачка улога је пак за село нешто обично, за малу варош већ мало ванредно а за велику баш улога у костиму. Наше мале вароши гледе да-кле и на једну и на другу улогу као на нешто необичије, које се доста разликује од њихових прилика а опет им није тако удаљена, као што им је права улога у костиму.

Од прилике тако стоји ствар и са глумцима, управо с њиховим схватањем тих улога.

Док улоге у костиму имају своју традицију, свој манир и свој карактер, што све даровитом глумцу брзо дође до свести; док обичне улоге у цивилу имају своје обележје, јер приказују познате типове из наших прилика; док сељачке улоге наш глумац комотно може у свако доба са оригинална прецртавати — за строго-салонске улоге нема он ни примера ни узора, на које би се могао угледати те тако се и извештавати. За то су те улоге за наш глумце најтеже, т. ј. наши глумци приказују те улоге најлошије. За њих је још једино добро то, што наша велика публика не уме приказ њихов

критички да прати, јер ни сама није вична манифрима великих салона и проглатких паркета.

Од свију наших глумача једнији је Тома Јовановић, који и ту врсту улога има у својој власти. Ружић је, на пример, сјајан у Шекспировим карактерима, у Трифковићевим типовима, али као Филип Дерблей не стоји на истој висини, осим у оном страсном призору са Кларом.

При свем том приказују глумци наши врло радо салонске улоге, попут се шак разликују од публике, а то утиче готово тако исто на њих као и улоге у костиму. Из истог психолошког разлога су им милије и сељачке улоге, јер се и у њима разликују од наше варошке публике. А то лежи не само у спољашњој појави, у оделу, већ и у „нарави“ сељачких улога, која је шак опредељења од нарави улога у цивилу. Крађић у „Сеоском лоли“ има, на пример, не само свој известан костим, већ је и врло јасан тип; Лаза Дражић у „Љубавном писму“ је са свим неутралне тоалете а од глумчевог темперамента зависи и његова позоришна фигура.

Сви разлови подуширу даље моје уверење о психолошком моменту глумчевог становишта; а то уверење стекао сам не само у партеру и на позорници, већ особито дружећи се с глумцима, слушајући њихове назоре и њихова разлагања. Занимљив је то свет, тај глумачки; чини ти се кад и кад, да нема баш никаквог ралога, што је такав и такав; погледши ли му пак дубље у душу, наћи ћеш за сваку му реч и за сваки му чин много и много разлога, који по себи не морају бити важни а обично и нису, но са његовог становишта не само да су важни већ су и врло акутни. Не треба се онда ни чудити, што полажу велику важност у своје улоге и у пистицање своје личности помоћу одела. А још мање им се треба чудити, кад ипак ни им баш друкчи, не само у животу, већ и у карикатури његовој, у маскаради. Како ли тежи сваки, да метне на себе костим и маску, да као Мефистофелес, Ромео, Енглез, Турчин завараја публику и — себе самог.

Па да се онда тај психолошки чин ушире глумцу у грех, ком је маскирање управо занат?! Нека се они маскирају како знају, нека радије играју Ромеа од Лазе Дражића, ништа им не ћемо замерити, само кад обе те улоге добро играју и кад су на позорници уметници. М. С.—.

И С Т И Х И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Извештај месног одбора за „српско народно позориште“ за време бављења позоришне дружење у В. Кикинди.)

Примање:

Од I-ве претплате на 12 претстава	1080·66 $\frac{2}{3}$
1. „Немања“, ван претплате	194·20
2. „Краљевић Марко и Арапин“ ван претплате	114·50
3. „Неће варошанку“, у претплати	37·40
4. „Александра“, у претплати	28·40
5. „Краљ Лир“, у претплати	45·50
6. „Милош Обилић“, ван претплате	120·93
7. „Диран и Диран“, у претплати	27·60
8. „Баволове стене“, у претплати	35·80
9. „Границари“, у претплати	64·—
10. „Стари бака и његов син Хусар“ ван претплате	83·50
11. „Челик човек“, у претплати	22·20
12. „Мој цеп“ и „Пркос“, у претплати	44·40
13. „Максим Црнојевић“, у претплати	53·80
14. „Сеоска лола“, ван претплате	148·80
15. „Радничка побуна“, у претплати	116·40
16. „Три жене у један мах“ и „Партија пикета“, у претплати	25·20
17. „Кин“, у претплати	25·—
18. „Сађурица и шубара“, ван претплате	112·—
19. „Сабља Краљевића Марка“ и „Милош у Латинима“, ван претплате	48·30
Од II-ге претплате на 6 претстава	437·40
20. „Гроф Монте Христо“, у претплати	56·30
21. „Протекција“, у претплати	31·20
22. „Циганин“, ван претплате	118·—
23. „Дојчин Петар“ и „Доктор Робин“, у претплати	33·20
24. „Ева“, у претплати	37·80
25. „Жене у уставном животу“, у претплати	29·—
26. „Врачара“, ван претплате	55·10
27. „Риђокоса“, у претплати	45·40
Од III-ће претплате на 3 претставе	182·—
28. „Наш пријатељ Некљуžев“, у претплати	36·20
29. „Вечити закон“, у претплати	25·—
30. „Задужбина цара Лазара“, корисница	344·60
31. „Сабља Краљевића Марка“ (дечија)	40·35
32. „Шокица“, у претплати	83·—
Од IV-те претплате на 2 претставе	98·54
33. „Еј људи што се не жените“, у претплати	8·40
34. „Расчикућа“, у претплати	34·60
35. „Задужбина цара Лазара“, ван претплате	131·70
	Свега 4256·38 $\frac{2}{3}$

Издавање:

1. Дневнице и путни трошак члановима од Меленаца до В. Кикинде	77·28
2. На плате члановима позоришне дружење	2949·—
3. Арена за 35 претстава	99·—
4. Музика за 29 претстава	145·—
5. Гардероберу и гардероберки	34·—
6. Осветљење	78·77
7. Фризеру	19·80
8. Билетерима	24·—
9. Позоришне објаве	107·50
10. Тискарије и писачи прибор	22·66
11. Реквизите	25·08
12. Кирија за собу у којој су позоришне ствари смештене биле	20·—
13. За телеграме, препоручена и проста писма, као и за бильете на позоришне објаве, које су по окolini разаслате	20·19
14. Разне ситнице	94·87
15. Корисница члановима позоришне дружење	344·60
	Свега 4061·75

Поређење:

a) Примање	ф. 4256·38 $\frac{2}{3}$
b) Издавање	ф. 4061·75

Сувишак ф. 194·63 $\frac{2}{3}$

Николић, с. р.,

благајник месног одбора за срп. нар. позориште.

Овај главни рачун је у данашњој седници месног позоришног одбора прегледан, са дневницом и прилозима упоређен и за свим ваљан и исправам нађен.

Из седнице месног позоришног одбора у В. Кикинди 13. (25.) октобра 1892.

Славко Лаковић, с. р., Др. Живко Богдан, с. р.,
перовођа. председник.

Жубомир Лотић, с. р., Р. Телечки, с. р.,
Др. Ранко Гранчић, с. р., Др. Стеван Јуцић, с. р.,
Миша Паџу, с. р.

(Позваније о примању и издавању српске народне позоришне дружине за време бављења њеног у Земуну од 28. октобра 1892. до 4. јануара 1893.)

Примање:

1.	„Задужбина“, ван претплате . . .	161·35
2.	„Вечити закон“, у претплати . . .	36·80
3.	„Не ће варошанку“, у претплати . . .	62·—
4.	„Ева“, у претплати . . .	64·80
5.	„Немања“, ван претплате . . .	169·01
6.	„Партија пикета“, и „Три жене у један мах“, у претплати . . .	23·10
7.	„Александра“, у претплати . . .	40·90
8.	„Диран и Диран“, у претплати . . .	40·90
9.	„Краљевић Марко и Арапин“, ван претплате . . .	196·70
10.	„Баволове стене“, у претплати . . .	33·80
11.	„Челик човек“, у претплати . . .	26·40
12.	„Радничка побуна“, у претплати . . .	188·80
13.	„Врачара“, у претплати . . .	88·40
Добровољни прилог барона Федора Николића . . .		50·—
14.	„Протекција“, у претплати . . .	24·60
15.	„Отело“, у претплати . . .	72·20
16.	„Две сиротице“, у претплати . . .	60·90
17.	„Ђурађ Брајковић“, ван претплате . . .	49·50
18.	„Риђокоса“, у претплати . . .	164·80
19.	„Разбојници“, у претплати . . .	54·—
20.	„Лудвик XI.“, у претплати . . .	47·90
21.	„Милеш Обилић“, ван претплате . . .	111·20
22.	„Јабука“, у претплати . . .	116·10
23.	„Еј, људи што се не жените“, у претплати . . .	55·26
24.	„Шокица“, у претплати . . .	164·60
25.	„Јаквинта“, (корисница) . . .	161·20
26.	„Распикућа“, ван претплате . . .	85·20
27.	„Мехурићи“, ван претплате . . .	53·40
28.	„Сеоска лола“, ван претплате . . .	165·90
29.	„Стари бака и његов син хусар“, ван претплате . . .	143·30
30.	„Границари“, ван претплате . . .	96·75
31.	„Федора“, ван претплате . . .	51·70
Од две београдске заједничке представе чист приход . . .		120·—
32.	„Љубавно писмо“ и „забавно вече“ у очи 1893. нове године уз суделовање црквене певачке задруге . . .	179·80
33.	„Циганин“, ван претплате . . .	65·80
34.	„Пут око земље“, ван претплате . . .	279·40
I.	претплата на 12 представа . . .	943·—
II.	претплата на 6 представа . . .	275·50
Салдо као дефицит . . .		349·39

Свега . 5124·06

Издавање:

1. Дневни трошкови за 34 представе по извештајима	1302·55
2. Плата позоришних задружних чланова, и то: од 28. октобра 1892. до укључиво 4. јан. 1893., дакле за 2 месеца и 8 дана, месечно ф. 1452—	3291·20
3. Рачун деловође Паје Степића за узгредне трошкове	330·06
4. За путни трошак позоришне дружине од В. С. Миклуша до Земуна од ф. 446·94 признато за Земун . . .	200·25

Свега . 5124·06

У Земуну, 5. (17.) јануара 1893.

*Антоније Ђимитријевић, с. р.,
месни благајник.*

Рачун смо овај прегледали и потпуно у реду нашли.

У Земуну, 10. (22.) јануара 1893.

*Др. Јов. Радивојевић Вацић, с. р.,
председник мес. позоришног одбора.*

*Сава Путић, с. р.,
члан мес. позоришног одбора.*

С И Т Н И Ц Е.

(Досетио се.) Учишљ. Но, Никола, поброј ми све домаће животиње!

Никола. Коњ, мачка, крава.

Учишљ. Још, још, Никола.

Никола. Кокошка.

Учишљ. Има још једна... У ње су четири ноге... Увек је у соби. И увече када хоћеш да спаваш, она те узнемираша и не да ти спавати...

Никола (сетив се). Клавир!

(Доскочио.) Два лекара код постеље болесника.

Први. Ја вам кажем да су ово богиње!

Други. Ја сам уверен, да је ово пегави тиф!

Први. Не може бити! Ја јемчим, да је тачно моје мишљење!

Други. Кад је тако, почекај, ја ћу ти показати секирањем, да сам ја у праву.

(На двобоју). Један од противника обратио се другоме:

— Господине, ја захтевам од вас, да се извините.

— Не, ја се не ћу извинити!

— Ја по други пут захтевам, да се извините!

— Не ћу, па не ћу!

— У таком случају... у таком случају... извинјавам се, ево, ја!

Издаје управа српског народног позоришта.